

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Лукашик Валерії Василівни на тему: «Облікове
забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних
ситуацій», представленої на здобуття наукового ступеня доктора
філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування зі
спеціальності 071 Облік і оподаткування**

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Лукашик Валерії Василівни, а також за підсумками проведеного міжкафедрального семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. В умовах сучасних глобальних трансформацій та зростання частоти надзвичайних ситуацій (військові конфлікти, кліматичні катастрофи, економічні шоки) аграрний сектор України опиняється під впливом численних невизначеностей, що безпосередньо впливають на ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств. Аграрний бізнес, як ключовий елемент продовольчої безпеки країни та важлива складова національної економіки, потребує високоякісної системи управління, здатної забезпечити стабільність діяльності в умовах кризових викликів.

Одним із ключових елементів управлінської системи є облік, який в умовах звичайної діяльності виступає джерелом достовірної інформації для прийняття управлінських рішень, планування ресурсів і оцінювання результатів діяльності. Однак існуючі облікові підходи та процедури часто виявляються недостатньо адаптованими до вимог умов надзвичайних ситуацій, що призводить до зниження якості управлінських рішень, втрат ресурсів, неефективного планування та підвищеного ризику фінансових збитків.

Для України, яка протягом останніх років перебуває в умовах

постійних зовнішніх і внутрішніх викликів, удосконалення облікового забезпечення управління аграрним бізнесом набуває стратегічного значення. Адекватно адаптована система обліку здатна не лише забезпечити своєчасний доступ до релевантної інформації в умовах невизначеності, але й стати основою для формування ефективних управлінських рішень, підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, зміцнення продовольчої безпеки й економічної стабільності на національному рівні.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертація виконана в межах двох ініціативних науково-дослідних тем: «Удосконалення обліку та оподаткування суб'єктів господарювання в умовах сучасних концепцій управління та глобальних викликів» (державний реєстраційний номер 0122U201989) та «Сучасні тенденції, новації та перспективи розвитку обліку та оподаткування підприємств, організацій, установ» (державний реєстраційний номер 0118U100367), а також однієї госпдогвірної теми «Облікове забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах кризових та надзвичайних ситуацій» (державний реєстраційний номер 0125U004224).

У межах наукової тематики дисертантом розроблено пропозиції з удосконалення організації та методики облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних засад, розробці організаційно-методичних підходів та формуванні практичних рекомендацій щодо удосконалення облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій. Основні результати, що відображають наукову новизну, полягають у наступному:

Удосконалено:

класифікацію надзвичайних ситуацій за різними ознаками – правовими, економічними, галузевими та управлінськими; виокремлено додаткову класифікаційну ознаку за впливом на управлінські рішення, що підвищує

ефективність інформаційного забезпечення системи управління та сприяє систематизації облікових процесів у кризових умовах;

підхід до трактування фінансових результатів впливу надзвичайних ситуацій з урахуванням прямих матеріальних втрат, непрямих втрат (упущеної вигоди) та витрат на ліквідацію їх наслідків, що поглиблює методичне підґрунтя національної облікової практики;

підхід до формування складу об'єктів бухгалтерського обліку, що виникають унаслідок надзвичайних ситуацій, на основі їх комплексної систематизації з урахуванням галузевих особливостей аграрного виробництва, що, на відміну від традиційної практики фрагментарного відображення окремих втрат чи витрат, передбачає розгляд наслідків надзвичайних ситуацій як інтегрованої системи взаємопов'язаних елементів – активів, фінансових результатів та джерел їх покриття, забезпечуючи підвищення змістовності, послідовності й аналітичної цінності облікової інформації;

первинну документацію щодо списання майна внаслідок надзвичайних ситуацій, оскільки доведено, що чинні типові форми не забезпечують повного обсягу інформації для комплексного юридичного, фінансового та управлінського супроводу ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; у зв'язку з цим розроблено спеціалізовані форми: Акт списання основних засобів (часткової ліквідації) та Акт на вибуття поточних біологічних активів тваринництва внаслідок надзвичайних ситуацій, які дозволяють системно відобразити причинно-наслідкові зв'язки вибуття активів, їх кількісні та якісні характеристики, а також зафіксувати обставини надзвичайних ситуацій, і відповідні експертні висновки;

методику списання майна шляхом поетапної ідентифікації втрат із належним документальним підтвердженням, обґрунтованою оцінкою та чітким розмежуванням прямих втрат, витрат на ліквідацію наслідків і можливих доходів від відшкодування, що забезпечує дотримання принципів обачності, відповідності доходів і витрат та достовірності фінансової

звітності;

організаційні засади документування бізнес-процесів в умовах НС, що передбачають виокремлення контрольних точок документування, визначення переліку внутрішніх і зовнішніх документів та регламентацію їх руху в межах плану-графіку документообігу. Запропонований підхід забезпечує своєчасність фіксації наслідків надзвичайних ситуацій, підвищує рівень внутрішнього контролю та зменшує ризик втрати облікової інформації;

формування внутрішніх облікових регламентів, зокрема Наказу про облікову політику, плану-графіка документообігу та Робочого плану рахунків, шляхом доповнення їх відповідними розділами й процедурами документального оформлення операцій, а також запровадження спеціалізованих синтетичних і аналітичних рахунків та субрахунків для відокремленого обліку операцій, пов'язаних із надзвичайними ситуаціями;

систему внутрішньої звітності для оперативного та точного забезпечення інформаційних потреб управління підприємством в умовах надзвичайних ситуацій, що сприяє прийняттю своєчасних управлінських рішень та підвищенню фінансової стійкості аграрного бізнесу.

Набуло подальшого розвитку:

трактування категоріального апарату через розмежування понять надзвичайних ситуацій та форс-мажорних обставин, визначено їх взаємозв'язок і роль у правовому регулюванні господарських відносин. Запропоновано авторське визначення поняття «надзвичайна ситуація для бізнесу» як окремої правової категорії, що відображає кризові обставини, здатні порушити нормальне функціонування суб'єктів господарювання:

засади нормативного регулювання обліку діяльності аграрних підприємств в умовах високого рівня ризиків та надзвичайних ситуацій; обґрунтовано необхідність розроблення спеціалізованого Стандарту обліку «Діяльність аграрного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій», що спрямований на систематизацію витрат, доходів та втрат, забезпечення

достовірного відображення фінансових результатів і створення ефективних механізмів підтримки та відновлення аграрного сектору:

концепція рівневої ідентифікації об'єктів обліку операцій, пов'язаних із надзвичайними ситуаціями, що передбачає виокремлення трьох рівнів їх формування: первинного, вторинного та рівня фінансового реагування; запропонований підхід забезпечує послідовний перехід від фіксації матеріальних втрат до відображення їх впливу на фінансові результати та визначення джерел відшкодування, формуючи методичну основу для адаптації системи бухгалтерського обліку до умов кризового середовища:

методичні підходи до документування операцій, що виникають унаслідок надзвичайних ситуацій, шляхом систематизації груп документів за їх функціональним призначенням (правовстановлюючі, технічного стану, відновлювальних витрат, підтвердження шкоди), що забезпечує доказовість, прозорість і відтворюваність облікової інформації, критично важливі для процедур відшкодування збитків, страхових виплат та державної підтримки:

методичні прийоми відображені в системі рахунків бухгалтерського обліку надзвичайних доходів, витрат та фінансових результатів шляхом виокремлення окремих синтетичних рахунків та запровадження номенклатури субрахунків і аналітичних рахунків, що охоплюють усі види надзвичайних витрат і джерела формування доходів, створюючи методологічну основу для повноцінного зіставлення витрат і доходів унаслідок надзвичайних ситуацій;

методичні підходи до формування інформації про зменшення корисності активів, зокрема земельних ділянок, нерухомості та техніки, шляхом поетапної процедури: ідентифікації ознак знецінення, експертної оцінки, визначення відшкодуваної вартості, розрахунку суми втрат та їх відображення в обліку й звітності. Запропоновано аналітичну деталізацію втрат від зменшення корисності саме внаслідок надзвичайних ситуацій:

методику відображення витрат на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, що здійснюється за статтями витрат. Паралельно розроблено

уніфіковану форму Реєстру аналітичного обліку витрат на ліквідацію наслідків НС, яка забезпечує систематизацію та детальне відображення відповідних господарських операцій для подальшого аналітичного та управлінського використання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці пропозицій з удосконалення організації та методики бухгалтерського забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій. Одержані автором результати дисертаційного дослідження та розробки впроваджено у практичну діяльність: наукові розробки за тематикою дисертаційного дослідження впроваджено у навчально-методичний процес та наукову роботу Вінницького національного аграрного університету (довідка № 01.1-60-1535). Пропозиції щодо науково обґрунтованих підходів до документування операцій, пов'язаних із наслідками надзвичайних ситуацій впроваджено в ФСГ «Прогрес» (довідка № 78 від 10.05.2023). Пропозиції щодо системи відокремленого бухгалтерського обліку втрат і витрат, пов'язаних із наслідками надзвичайних ситуацій застосовані у ФГ «Таргет Лан» (довідка № 182 від 26.11.2024). У господарстві впроваджено авторську номенклатуру об'єктів обліку в умовах надзвичайних ситуацій у ФГ «Ядвіга» (довідка № 36 від 02.04.2025). З метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень у корпоративних підприємницьких структурах, удосконалено систему бухгалтерського обліку втрат і витрат, що виникають унаслідок надзвичайних ситуацій у ТОВ «ПК «Зоря Поділля» (довідка № 55 від 15.10.2025).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Основні положення дисертаційної роботи Лукашик В.В. опубліковано в 7 статтях у наукових фахових виданнях України категорії «Б», що включені до міжнародних наукометричних баз (7 наукових праць загальним обсягом 4,66 ум. друк, арк., автору належить 4,31 ум. друк, арк.).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»,
включених до міжнародної наукометричної бази даних (Index
Copernicus»)

1. Лукашик В.В. Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій як облікової та правової категорій. *Ефективна економіка*. 2023 № 4. С. 1 – 17. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.51>
2. Лукашик В.В. Особливості провадження бізнес-процесів сільськогосподарськими підприємствами в умовах високого рівня ризиків та невизначеності. *Агросвіт*. 2023. № 11. С. 59 – 63. DOI: [10.32702/2306-6792.2023.11.59](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.11.59)
3. Лукашик В.В. Діяльність аграрного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. С. 1 – 16. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-150>
4. Лукашик В.В. Облікове забезпечення аграрного бізнесу в умовах війни. *Бізнес – навігатор*. 2024 Вип. 3 (76). С. 26 – 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.76-5>
5. Лукашик В.В. Удосконалення методичних прийомів відображення в обліку операцій, пов'язаних із надзвичайними ситуаціями в аграрному секторі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. №23. С. 240 – 245. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.23.240>
6. Лукашик В.В. Особливості бухгалтерського обліку витрат та доходів, що виникають у результаті надзвичайних ситуацій. *Економіка та суспільство*. 2025. № 23. С. 1 – 7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-148>
7. Іщенко Я. П., Лукашик В.В. Розвиток системи бухгалтерського обліку аграрних підприємств в умовах кризових і надзвичайних викликів.

Матеріали конференцій

1. Визначення надзвичайних ситуацій як облікової категорії. «Зміна вектора розвитку фінансових, облікових та контрольно-аналітичних інструментів в забезпеченні реалізації Національної економічної стратегії»: Всеукраїнська науково-практична конференція, 6–7 жовтня 2022 р., м. Вінниця.

2. Особливості провадження бізнес-процесів сільськогосподарськими підприємствами в умовах високого рівня ризиків та невизначеності. «Фінансові, облікові та контрольно-аналітичні інструменти в забезпеченні післявоєнного відновлення та розвитку економіки України»: Всеукраїнська науково-практична конференція, 28–29 вересня 2023 р., м. Вінниця.

3. Облікове забезпечення вітчизняного аграрного бізнесу в умовах війни. «Виклики і перспективи розвитку обліку, фінансів, аудиту та оподаткування в умовах глобалізаційних процесів»: Всеукраїнська науково-практична конференція, 24–25 жовтня 2024 р., м. Вінниця.

4. Нормативно-правове забезпечення сталого функціонування аграрного бізнесу в умовах надзвичайних ситуацій: виклики обліку та інтеграція ESG-принципів. «Сталий розвиток України в умовах європейської інтеграції: сучасний стан, шлях відновлення та перспективи»: Всеукраїнська науково-практична конференція, 15–16 травня 2025 р., м. Вінниця.

5. Цифровізація системи бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану. «Тенденції розвитку економіки, обліку, фінансів та сфери обслуговування: глобальні виклики і національні рішення»: Всеукраїнська науково-практична конференція, 23–24 жовтня 2025 р., м. Вінниця.

ВИСНОВОК

Дисертація Лукашик Валерії Василівни на тему: «Облікове забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 Облік і оподаткування, є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань, щодо облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій. Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань облікового забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій. Робота виконана державною мовою. Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувана відображені основні положення дисертації. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Лукашик Валерії Василівни на тему: «Облікове забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій» відповідає спеціальності 071 Облік і оподаткування, освітньо-науковій програмі «Облік і оподаткування», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022

року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу МОН від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій». Дисертація Лукашик Валерії Василівни на тему: «Облікове забезпечення управління аграрним бізнесом в умовах надзвичайних ситуацій» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування зі спеціальності 071 Облік і оподаткування.

**Голова міжкафедрального семінару,
факультету обліку, фінансів та аудиту,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Вінницького національного аграрного
Університету**

Наталія ПРАВДЮК

*Людмила Правдюк
вчений секретар*

Д.М. Коржанова